

Referat fra Forskningslederforum

Tid: Torsdag 16. juni 2022, kl. 14.00 - 16.00.

Til stede:

Forskningsledere: Suraj Thapa, Dan Atar, Theis Tønnessen, Morten Moe, Olav Røise, Annetine Staff, Ketil Størdal, Tom Hemming Karlsen, Geir Tjønnfjord (for Åslaug Helland), Leiv Arne Rosseland, Lars Eide, Mona K. Beyer

Fra Campus Abus: Torbjørn Omland, Hilde Lurås, Trygve Holmøy

Øvrige: Erlend B. Smeland (møteleder), Dag Kvale (møteleder), Shuo-Wang Qiao, Lillian Kramer-Johansen, Wenche Reed, Jorun Ur (referent)

Observatør: Martin Sending (OUS), Karin A. Vassbakk (Ahus, for Helge Røsjo)

Inviterte: Jens Petter Berg, Ole Sejersted, Tom Øresland, Peder Utne

Forfall: Helge Røsjo, Eirik Helseth, Åslaug Helland, Per Steinar Halvorsen, Kristin Bjordal, Knut Magne Augestad, Gina Clausen

Agenda

Sak	Tema
37/22	Godkjenning av referat fra forrige møte <i>Godkjent</i>
38/22	Orientering fra forskningsdekan Jens Petter Berg <i>Livsvitenskapsbygget</i> <ul style="list-style-type: none"> - Det ble avholdt åpent informasjonsmøtet om bygget sist tirsdag - Grunnkonstruksjonen for bygget begynner å komme godt på plass - Bygget forventes ferdig 2026 - Statsbygg blir eier av bygget, både UiO og OUS blir leietakere for sine deler av bygget <i>Doktorgradsprogrammet på MED</i> <ul style="list-style-type: none"> - Gjennomført 175 disputaser i 2021, hvilket er en liten nedgang fra 2020. Ser ut til å bli en oppgang igjen i 2022. - Opptak har vært problematisk over tid. Tiltak er iverksatt fra fakultetets side og det fattes nå flere vedtak enn antall søknader som mottas, hvilket betyr at restansene er i ferd med å hentes inn. - Av 101 søknader som er under behandling har ca 50 % av søkerne fått betinget opptak slik at de kan begynne på kurs mv. Betinget opptak forutsetter at de vesentligste deler av søknaden er sendt inn. - Spørsmål om publisering før opptak vs på doktorgradsprogrammet. Regelen er at kandidaten må være minst ett år på programmet før disputas. - De fleste disputaser foregår nå stedlig men det er fortsatt mulig med heldigitale disputaser og til en viss grad hybrid for de som søker om det. Hybrid disputas er en permanent ordning, men gjennomføringen krever at kandidaten tar praktisk medansvar. <i>Forskningsrådet</i> <ul style="list-style-type: none"> - Det er kommet henvendelse fra Forskningsrådet om mulighet for utsatt fremdrift i utvalgte prosjekter. Bekymring for SFF-utlysningen, om den kan bli redusert fra 11-12 til 8. Også bekymring for FRIPRO. Avventer nærmere informasjon.
39/22	Årsrapporter fra Redelighetsutvalget og Forskningsombudet v/Ole Sejersted, Felles redelighetsutvalg og Tom Øresland, Forskningsombud <i>Presentasjonene fra Sejersted og Øresland legges ved referatet</i> <i>Forskningsombudet</i> <ul style="list-style-type: none"> - Nettside: Forskningsombudet - Det medisinske fakultet (uio.no) - Forskningsombudets mandat er å gi veiledning og råd til ansatte i forskningsetiske spørsmål. Forskningsombudet skal fungere som et lavterskeltilbud for forskere som har behov for en uforpliktende og uformell samtale i spørsmål om forskningsetikk og redelighet. Forskningsombudet skal også, innen

rammene av mandat og stillingsbrøk, kunne fungere som en ressursperson for institusjonene i forebygging av uredelighet i forskning.

- 17 saker håndtert i 2021. Sakene handler som regel om asymmetriske maktforhold og gamle personkonflikter. Ofte er den som melder saken engstelig for sanksjoner, hvilket kan gjøre det vanskelig å koble partene sammen. Opplever sjelden å bli kontaktet tidlig (nok) i en konflikt. Kontakter alltid den andre parten hvis den som henvender seg aksepterer det. Saken løses ofte gjennom felles samtaler.
- Problemene omhandler oftest 1) Tilgang til og eierskap til data, 2) Forfatterskap, 3) Tyveri av ideer og 4) Utenforskap (opplevelse av å bli holdt utenfor forskerfellesskapet)
- Gjentatte utfordringer er at linjen ofte er involvert med den parten som (allerede) har mest makt og at forskergruppeledere oppfattes å styre «hvem som kan søke om hva og når» i uønsket stor grad
- Tilbakemeldingen på saker/informasjon til ulike ledernivåer ser ut til å være for dårlig
- Oppfordring: ta kontakt med forskningsombudet og bidra aktivt til kommunikasjon mellom systemene!

Kommentarer:

- Ansvaret ligger på senioren
- Ønsker å få frem informasjon om hvordan dette praktiseres i de ulike klinikkene
- Maktforhold har betydning, det må iverksettes tiltak for å demme opp for uønskede utslag av dette
- Er det for mange involverte slik at ansvaret fragmenteres?
- Forskningsgruppeleder har også en leder, saken bør løftes til klinikkledernivå ved behov

Felles redelighetsutvalg

- Felles redelighetsutvalg for UiO/OUS-HF/Ahus-HF ble opprettet i 2018 som følge av revisjonen av forskningsetikkloven
- Redelighetsutvalget behandler saker hvor minst en av partene er tilknyttet (en av de samarbeidende institusjonene) som ansatte eller har opptak på universitetets studie- og doktorgradsprogram
- Behandling av klage, påstand eller mistanke om brudd på anerkjente forskningsetiske normer, forutsettes i utgangspunktet å bli håndtert internt i de respektive institusjoner
- Redelighetsutvalget rapporterer til adm.dir på sykehusene og til universitetsdirektør på UiO (via dekan MED)
- 11 saker har vært realitetsbehandlet fra opprettelse i 2018 til 2021, i fire saker er konklusjonen at det foreligger uredelighet.
- I 2021 behandlet utvalget tre nye saker, i tillegg til at én sak ble avvist. Utvalget konkluderte som følger i de nye sakene fra 2021:
  - o Sak 1: Ikke uredelighet, men kritikkverdig praksis. Ingen systemfeil.
  - o Sak 2: Vitenskapelig uredelig. Ikke systemfeil.
  - o Sak 3: Urettmessig anklage, ikke forfalskning av figur.
- Flere saker har vært avvist som primært HR-saker
- Konklusjoner:
  - a) Sannsynlig underrapportering av mulig uredelighet
  - b) Urettmessige anklager må også tas alvorlig
  - c) Vurderingen av eventuelle systemfeil er viktig bidrag til det forebyggende arbeidet ved institusjonene
  - d) Grensen mellom individuelt ansvar og institusjonelt ansvar (systemfeil/systemansvar) er uklar. Dette må ikke føre til ansvarsfraskrivelse
  - e) Systemansvar omfatter bl a tilrettelegging for forskningsprosessen slik at forskerne har tilgang på nødvendig utstyr og programvare
  - f) Systemansvar omfatter for eksempel forebyggende tiltak for å hindre personalkonflikter knyttet til forskning inklusive håndheving av forskningsetiske retningslinjer
  - g) Arbeid på systemnivå er særdeles viktig. Institusjonelle normer må utvikles og synliggjøres. Kvalitetssikring av forskning og forskningsprosessen er et lederansvar!

Kommentarer:

- Trengs tydeliggjøring av hvordan ansvar er delegert til ulike nivåer i linjen
- Kommentar: Ansvarsdelegering er klart definert i Forskningsinstruksen hos OUS (ansvar tydeliggjort for prosjektleder, forsker/medarbeider, linjeledere mm).
- Hva er de gode eksemplene på hvordan dette gjøres på en god måte? De må vi fokusere mer på!
- Må kunne fasilitere samling i vanskelige miljøer, der både linje og stab deltar
- Burde man kreve forskningsetisk kompetanse for å bli forskningsgruppeleder?
- Sakene sendes i mange kanaler. Kan det blir tydeliggjort hva som skal hvor?

40/22	<p>Habilitet og innovasjon – orientering om pågående prosesser v/Erlend B. Smeland og Peder Utne</p> <ul style="list-style-type: none"> - En regional arbeidsgruppe skal på oppdrag fra Samarbeidsmøtet mellom HSØ og UiO legge frem en rapport om «Håndtering av bierverv og habilitet/interessekonflikter. Innovasjon og næringslivssamarbeid». - Arbeidsgruppen skal foreslå en hensiktsmessig organisering for håndtering av bierverv og habilitet/interessekonflikter for ansatte i kombinerte stillinger innen forskning og innovasjon, med henblikk på rådgivning til relevant ledernivå ved institusjonene når det etterspørres. - Særlige utfordringsområder er <ul style="list-style-type: none"> a) Bedriftsetablering og gründervirksomhet/entreprenørskap b) Interessekonflikter og habilitet for ansatte i lederstillinger c) Håndtering av habilitet ved forskningssamarbeid d) Håndtering av veilederrolle der det foreligger potensielle interessekonflikter - Arbeidsgruppens anbefalinger: <ul style="list-style-type: none"> a) Implementering av felles veileder og retningslinje b) Implementere mal for avtalevilkår og egenerklæring c) Samordning og koordinering av råd og veiledning <p><i>Kommer tilbake til saken når rapporten foreligger. Tiltakene må operasjonaliseres og det må være tilgang til støttefunksjoner som kan bistå.</i></p>
41/22	<p>Orienteringssaker UiO</p> <ul style="list-style-type: none"> - Astrid Aksnessæther tiltrer som ny adm.sjef ved Klinmed fra medio september - Forespørsel fra NFR om utsatt fremdrift på 43 konkrete prosjekter. Aktuelle prosjektledere vil får henvendelse fra instituttet, med forskningsleder og adm.koordinator i kopi. En eventuell utsettelse av fremdrift er frivillig fra prosjektleders side. -
42/22	<p>Orienteringssaker OUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ressursbruk til forskning: liten endring fra 2020 til 2021 i OUS - Sterk økning EU-finansiering som følge av pandemiprojekter og AI Mind - Økning fra 2020 – 2021 for nesten alle klinikker, unntak PHA, MED, HHA, PRE og OSS - Økningen er i liten grad knyttet til pandemiprojekter og KLINBEFORSK
43/22	<p>Aktuelle saker fra forskningslederne</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fått 20 mill bevilgning til utprøving av legemiddel, apotekene har ikke tilvirkningstillatelse for dette, kan OUS gjøre noe? Unntak for kreftpasienter men ikke andre akuttpasienter. <p>Erlend: Dette er ikke noen enkel materie, sjekker nærmer ut med de som kan mer om dette</p>
44/22	<p>Eventuelt</p> <ul style="list-style-type: none"> - Olavs siste møte i FFLF, takk for bidraget så langt! - Morten blir avdelingsleder over sommeren og går etter hver ut av rollen som forskningsleder. Takk også til ham (hvis han ikke deltar på flere møter over sommeren)!